

Yavaş Şehir (Cittaslow) Kavramının Sürdürülebilirlik Bağlamında Karşılaştırmalı Bir Değerlendirmesi: Bra ve Seferihisar Örneği

*

Azra Turgut¹

ORCID: 0009-0004-8041-1332

Özlem Demirezer²

ORCID: 0009-0005-0916-5623

Gökhan Uşma³

ORCID: 0000-0002-7293-123X

Öz

Geçmişten günümüze, toplumlar bir arada yaşayarak bir düzen oluşturmuş ve zamanla yerleşik hayata geçmişlerdir. Böylece köyler oluşmuş ve köylerin zaman içerisindeki gelişimi ile kentler meydana gelmiştir. Teknolojik gelişmeler ve sanayileşme kırsal bölgeden kentlere göç başlamasına neden olmuştur. Hızlı ve kontrolsüz büyüyen kentlerde yaşanan küreselleşme ile birlikte çarpık kentleşme ve tüketimin artması gibi sorunlar ortaya çıkmıştır. Buna tepki olarak 1989 yılında İtalya'da Slow Food Movement (Uluslararası Yavaş Beslenme Hareketi) düzenlenmiştir. Bu hareketin teşvi ile tüketim hızının azalması, yerel ekonominin iyileştirilmesi ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması ve yerel kaynakların sürdürülebilirliğinin sağlanarak gelecek nesillere aktarılması amacıyla 1999 yılında İtalya'da dört küçük İtalyan kentinin dahil olduğu Uluslararası Yavaş Şehir (Cittaslow) Birliği kurulmuştur. Bu araştırma kapsamında, Uluslararası Yavaş Şehir Birliğinin kurucularından olan Bra kenti ile, 2009 yılında Türkiye'nin ilk yavaş şehir (Cittaslow) kenti seçilen Seferihisar kentlerinin Cittaslow üyelik kriterleri baz alınarak gerçekleştirdikleri faaliyetleri karşılaştırılmış ve sürdürülebilirlik bağlamında incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kentleşme, sürdürülebilir kalkınma, yavaş şehir (Cittaslow), Seferihisar, Bra

¹ Mimar Azra Turgut, Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, E-posta: azratrgt@hotmail.com

² Mimar Özlem Demirezer, Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, E-posta: ozlem.dezerr@gmail.com

³ Dr. Öğr. Üyesi Gökhan Uşma, Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü, usmagokhan@gmail.com

A Comparative Evaluation of the Slow City (Cittaslow) Concept in the Context of Sustainability: The Case of Bra and Seferihisar

*

Azra Turgut⁴

ORCID: 0009-0004-8041-1332

Özlem Demirezer⁵

ORCID: 0009-0005-0916-5623

Gökhan Uşma⁶

ORCID: 0000-0002-7293-123X

Abstract

From the past to the present, societies have formed an order by living decently together and have gradually come to a settled life. Therefore, villages were formed and cities were formed with the development of villages over time. Technological developments and industrialization have led to the beginning of migration from rural areas to cities. Problems such as globalization, distorted urbanization and increasing consumption in cities that are growing rapidly and uncontrollably have emerged. In response to this, the Slow Food Movement (International Slow Nutrition Movement) was organized in Italy in 1989. With the encouragement of this movement, in order to reduce the consumption rate, improve the local economy and ensure sustainable development, ensure the sustainability of local resources and transfer them to future generations, the International Slow City (Cittaslow) Association of 4 small Italian cities was established in Italy in 1999. Within the scope of this research, the activities carried out by the cities of Bra, one of the founders of the International Slow City Association, and Seferihisar, which was selected as the first slow city (Cittaslow) city of Turkey in 2009, based on the Cittaslow membership criteria, were compared and examined in the context of sustainability.

Keywords: Sustainability, sustainable urbanization, sustainable development, slow city (Cittaslow), Seferihisar, Bra

⁴ Architect Azra Turgut, Adana Alparslan Türkeş Science and Technology University, Institute of Graduate School, Department of Architecture, E-mail: azratrgt@hotmail.com

⁵ Architect Özlem Demirezer, Adana Alparslan Türkeş Science and Technology University, Institute of Graduate School, Department of Architecture, E-mail: ozlem.dezerr@gmail.com

⁶ Asst. Prof. Gökhan Uşma, Adana Alparslan Türkeş Science and Technology University, Faculty of Architecture and Design, Department of Architecture, E-mail: usmagokhan@gmail.com

Giriş

Küreselleşme ile şehirlerde yayılan hızlı tüketim anlayışı, gelecek konusunda düşündürücü bir olgudur. Bunun bir sonucu olarak da kaynakların gelecek nesillere aktarımı, yerel üretimin desteklediği sürdürülebilir kentleşme kavramı ön plana çıkmaktadır. Sürdürülebilir kentleşme ile sanayi devrimi ile başlayan yoğun kentleşme sürecinden itibaren dünyanın birçok ülkesinde baş gösteren çevre sorunlarına, sosyal, ekonomik, ekolojik kötüye gidişe bir çözüm yolu aranmaktadır. Kentlerin gelecek nesillere aktarımı ve yaşam kalitelerine odaklanıldığında sürdürülebilir kentleşmenin sonucu olarak farklı yaklaşımlar ve kent modelleri ortaya çıkmıştır. Bu kent modellerinden biri de 'yavaş şehir (cittaslow)' hareketidir (Keskin, 2012).

Yavaş şehir hareketi yerel ve sürdürülebilir üretimi ve tüketimi desteklemektedir. Her şehrin özgün kent kimliğini bozmadan yerel kalkınmayı destekleyerek ve teknolojik gelişime ayak uydurarak gelişmesinin önünü açmaktadır. Yavaş şehir (cittaslow) hareketine üye olabilmek için çeşitli şartlar bulunmaktadır. Sürdürülebilir bir kent modeli olan Yavaş Şehir (Cittaslow) Hareketi 1999 yılında İtalya'nın Greve, Orvieto, Bra ve Positano kentlerinin belediye başkanlarının katılımıyla kurulmuştur. Cittaslow Hareketinin temelleri merkezi Bra kenti olan Slow Food hareketi ile atılmıştır (Akpınar vd., 2020). Yavaş Şehir (Cittaslow) Hareketinin önemli temsilcilerinden olan İtalya'nın Bra kenti bu hareket kapsamında birçok çalışma gerçekleştirmiş ve kent sürdürülebilirlik açısından önemli bir noktaya gelmiştir. Yavaş Şehir (Cittaslow) Hareketine Türkiye 2009 yılında ilk defa İzmir'in Seferihisar ilçesinin katılımı ile dahil olmuştur. Seferihisar, sürdürülebilirlik bağlamında yavaş şehir kriterlerine uymuş ve bu konuda birçok proje gerçekleştirmiştir (Akpınar, 2018).

Çalışmanın amacı; sürdürülebilir bir kent modeli olan yavaş şehir (cittaslow) hareketini, bu hareketin ortaya çıkış felsefesini ve yavaş şehir olma kriterlerini incelemektir. Yavaş şehir unvanı alabilmek için şehirler çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Belirli kriterlere uyarak yavaş şehir unvanı aldıktan sonra yapılan çalışmaların ne derece devam ettiği ve sürdürülebilirliğin nasıl sağlandığı son derece önemlidir. Çalışmada Türkiye'nin ilk yavaş şehri olan Seferihisar ve yavaş şehir hareketinin çıkış noktalarından

olan İtalya'nın Bra kentinin çalışmaları incelenerek Seferihisar ve Bra Yavaş şehirlerinin karşılaştırmalı bir şekilde sürdürülebilirlik bağlamında değerlendirilmesinin yapılması hedeflenmiştir.

Yöntem

Çalışmada öncelikle sürdürülebilir kentleşme ve yavaş şehir (cittaslow) hareketi üzerine literatür taraması yapılmıştır. Kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Sonraki aşamada yavaş şehir (cittaslow) unvanını ilk alan kentlerden biri olan Bra ve Türkiye'de ilk yavaş şehir (cittaslow) unvanına sahip olan Seferihisar kentinin bu kavramlar üzerinden, yavaş şehir (cittaslow) kriterleri aracılığıyla karşılaştırılması yapılmıştır. Kriterler bağlamında gerçekleştirilen karşılaştırma tablo üzerinden ifade edilmiştir. Çalışma sürecinde Seferihisar'da alan çalışması gerçekleştirilmiş ve kent dokusu fotoğraflanmıştır. Bra ve Seferihisar'da sürdürülebilirlik kapsamında yapılan çalışmalar incelenmiş; yavaş şehir (cittaslow) kriterlerine uygunlukları, sürdürülebilir kentleşme hedefleri kapsamında karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Kavramsal Çerçeve

Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Kentleşme

Sürdürülebilirlik, bir toplumun doğa ile ilişkilerini ekosistemin işleyişini bozmadan, kaynakların tüketiminin dengeli olduğu, refah seviyesinin arttırıldığı, teknolojik gelişmelerin uygulandığı bir şekilde sürdürebilmesidir (Güler ve Turan, 2013). Toplumun gereksinimleri için kaynakların gelecek kuşakların ihtiyaçları gözetilerek kullanması sürdürülebilirlik açısından önemlidir. Sürdürülebilir kentleşme; kentte yaşayan insanların temel ihtiyaçlarını çevreye zarar vermeden kullanma, kaynakları etkin ve verimli kullanma, insanların yaşadıkları kenti ekolojik, sosyal ve ekonomik olarak yaşanabilir bir hale getirme ve bunun sürekliliğini sağlayıp geliştirmesi sürecidir. Nüfusun hızla artması ve kaynakların hızla tüketilmesinin sebep olduğu geri dönülemez kötü sonuçların göz önüne alınarak daha sürdürülebilir kentlerin sağlanması hedeflenmelidir.

Bir kentin sürdürülebilir olabilmesi şu şekilde sağlanabilmektedir:

- Yaşam kalitesini artırmak,
- Yoksulluğa karşı önlem almak,

- İstihdam sıkıntılarını çözmek,
- Sağlıkla ilgili temel ihtiyaçları karşılamak,
- Biyolojik çeşitliliği korumak ve geliştirmek,
- Teknolojik yenilikleri takip etmek,
- Nüfus artışını denetlemek,
- Yenilenebilir enerji kaynakları kullanmak,
- Temiz ve güvenilir su kaynakları bulmak (Tosun, 2013).

Sürdürülebilir Kalkınma

Sürdürülebilir kalkınma, insan ve doğanın ilişkisini; doğal kaynakları tüketmeden gelecek nesillere aktararak kurmaktır. Sürdürülebilir kalkınma; toplumların ekonomik, sosyal ve çevresel koşulları kapsayacak şekilde korunmasını, gelişmesini iyileştirilmesini amaçlamaktadır (Sezgin ve Ünüvar, 2011). İklim değişikliği başta olmak üzere çevre sorunlarının artması sürdürülebilir kalkınmayı zorunlu hale getirmektedir.

Sürdürülebilir kalkınmanın amacı, dünyada nüfusun artması ve sanayileşme ile birlikte teknolojinin gelişmesi ile üretimde artış, doğaya verilebilecek zararların azaltılması ve gelecek nesillere doğal ve sürdürülebilir bir dünyayı aktarabilmektir (Eryılmaz, 2011). Ekonomik, sosyal ve ekolojik birçok yönü olan sürdürülebilir kalkınma günümüzde dünyada göz önünde bulundurulması gereken önemli bir yaklaşım olarak görülmektedir.

Yavaş Şehir (Cittaslow) Kavramı

Modernizmin etkisi ile küreselleşen dünyada şehirlerdeki yaşam hızlanmaya başlamıştır. Daha hızlı yemek yiyen, kahvelerini yürürken içen, üretmekten çok tüketen ve sosyalleşemeyen toplumlar oluşmuştur. Mekanlar da bu yönde insanların daha hızlı çalışabileceği, daha hızlı alışveriş yapabileceği, yemek yiyebileceği ve yaşayabileceği mekanlar olarak tasarlanmaya başlanmıştır. Küçük esnaflardan çok büyük alışveriş merkezleri tercih edilmeye başlanmış, çocukların ortak oyun alanları parklar olmaksızın çıkıp AVM'lerin içerisindeki oyun alanlarına dönüşmüştür. Yeşil alanlar yerine hızlı ulaşım sağlayabilen büyük otoyollar insanlar için daha önemli role bürünmüştür. Bu yaşam tarzının insanlar üzerinde hem psikolojik hem de fiziksel olarak sağlık sorunları oluşturduğu gözlemlenmiştir. Kentlerde ise sürdürülebilirliğin yitirilmesi ile karşı karşıya kalınmıştır.

tır. Hem doğayı hem de insanı tüketen bu yaşam biçimine karşı, insanların daha farklı bir yaşam şekli araması üzerine Cittaslow hareketi doğurmuştur (Cittaslow Felsefesi, 2023).

Kelime anlamı Yavaş-Sakin Şehir olan Cittaslow, İtalyanca kent anlamına gelen "Citta" ve İngilizce yavaş anlamına gelen "Slow" kelimelerinin birleşimi ile oluşmuştur. Yavaş şehir (cittaslow) hareketinin ambleminde bulunan tarihi şato görüntüsü geçmiş dönemlerin mirasının devam ettirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Betonarme binalar ise günümüzde şehirlerin betonlarla dolması ve özgün değerlerini kentsel kimliklerini yitirdiklerini ifade etmektedir. Salyangoz görüntüsü ile bu hızlı ve zor yaşama karşı bir tepkinin ifadesidir (Şekil-1). Yavaşlamak, sürdürülebilirliği göz önünde bulundurarak, gelecek nesilleri düşünerek, tarihi ve kültürel mirasa saygı göstererek yaşamak gerektiği anlatılmaktadır (Özgenç, 2012)

Şekil 1. Yavaş Şehir Amblemi (Cittaslow Bra, 2016)

Hareket, 1999 yılında İtalya'da kurulmuş uluslararası bir belediyeler birliğidir. Hareketin oluşumuna sebep olan çıkış noktası 1989 yılında İtalya'da, İtalyan aşçıların öncülüğünde düzenlenen International Slow Food Movement (Uluslararası Yavaş Beslenme Hareketi) olmuştur (Baykal ve Ataberk, 2020). Yerel yönetim ve topluluklar arasındaki bir ortaklığa dayalı olarak kasa ve şehirlerde yaşam kalitesini ve sürdürülebilirliği teşvik etmeye yönelik bir bütün-topluluk yaklaşımıdır. Bu harekette kentlerde yaşayan insanların gelenek ve göreneklerine sahip çıkarak kültürlerini devam ettirebilen, sosyalleşebilen, yerel kalkınmaya yerel üretimlerle destek olarak sürdürülebilirliğe katkı sağlayan ve kentlerde altyapı sorunları olmadan, yenilebilir enerji kaynakları kullanabilen, teknolojinin kolaylıklarından yararlanan kentlere

gerçekçi bir alternatif olacağı hedefiyle yola çıkmıştır. Bu doğrultuda Cittaslow-Yavaş Şehir 'in dünyadaki ilk temsilcileri 4 küçük İtalyan kenti (Orvieto, Greve in Chianti, Bra, Positano) iken, dünyanın ilk ve tek Cittaslow Metropolü 2021 yılında İzmir olmuştur (Dünyanın İlk Cittaslow Metropol Kenti İzmir, 2022).

Yavaş Şehir (Cittaslow) Birliği üye olma ölçütleri şu şekildedir: Uluslararası Cittaslow Birliği'ne üye olmak isteyen kentlerin nüfuslarının 50.000'i aşmamaları ve kent yönetiminin cittaslow felsefesiyle uyumlu olması gerekmektedir. Üye olma kriterleri 7 ayrı alt başlıkta incelenir;

- Çevre Politikaları: Her türlü çevresel kirlilik ile ilgili konuları kapsar. Bunlardan başlıcaları hava, su, katı atık, gürültü kirliliği olmakla beraber enerji tüketimi ve biyoçeşitlilik gibi konular da bu başlıkta incelenir.
- Altyapı Politikaları: Sürdürülebilirliği sağlayacak ulaşım politikaları bu başlıkta incelenebilir. Örneğin bisiklet yolu çalışmaları, engellilere yönelik yapılan uygulamak, eko ulaşım planlamaları.
- Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları: Kente dair planlama, yeşil alan kullanımları ve kente değer katacak çalışmaları içerir.
- Tarımsal, turistik, esnaf ve Sanatkarlara dair politikalar: Kentte yerel kalkınmaya destek olabilecek konuları kapsar. Esnaf ve sanatkarların ürünlerinin korunması, yerel ve geleneksel etkinliklere destek olunması, kırsal bölgelerin değerinin artırılması için yapılan çalışmaları içermektedir.
- Misafirlik, farkındalık ve eğitim için planlar: Yerel yönetim ile derneklerin aktif çalışması ve her türlü esnaf veya kentlinin farkındalığını artırmaya yönelik yapılan çalışmalar vb. konuları içermektedir.
- Sosyal Uyum: Kentte farklı kültürlerin bir arada yaşamasını sağlamaya yönelik çalışmalar ile azınlıklara yönelik ayrımcılığın kaldırılmasına ilişkin çalışmalar, engelli kişilerin entegrasyonu, genç neslin istihdamı vb. konuları içermektedir.
- Ortaklıklar: Aktivite, kampanyalar, eşleştirme projeleri vb. konuları içermektedir (Üyelik Süreci ve Kriterler, 2023).

Sürdürülebilir Kentleşme ve Yavaş Şehir Hareketi

Yavaş Şehir (cittaslow) isminde yavaşlamak anlamı geride kalmak olarak algılanmamalıdır. Yavaş Şehir Hareketi küreselleşmeye karşı değildir. Küreselleşme ile ortaya çıkan doğal kaynakların yok edilmesine, yerel yaşamın engellenmesine karşıdır. Aynı şekilde teknolojiye de bir karşıtlık bulunmamaktadır. Fakat teknoloji ile ortaya çıkan hızlı yaşam ve tüketim bağımlılığını önlemeyi amaçlamaktadır (Özgenç, 2012).

Yavaş Şehir (cittaslow) Hareketi, kentlerin yerel ve özgün kimlikleri ile yaşatılması bilincindedir. Hızlı değişimlerin yavaşlatılması ve kentlerin sürdürülebilir olarak korunmasını hedefleyen bir kentleşme modelidir (Keskin, 2012). Yavaş şehirler doğal kaynakları korumak, hava ve su kirliliğini engellemek gibi birçok çevre politikası ile birlikte sürdürülebilir kentleşmenin çevresel yönünü içermektedir. Kentlerde yerel kalkınmayı önemseyen, üretim ve tüketim süreçlerini destekleyen yanı sıra sürdürülebilir kentleşme hedeflerinin ekonomik boyutlarını ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerini karşılamaktadır. Ayrıca yavaş şehirler kentsel yaşam kalitesini arttırmayı hedefleyen, kültürel mirası korumayı, toplumun refah seviyesini arttırmayı hedefleyen politikaları ile birlikte sürdürülebilir kentleşmenin sosyal alanını desteklemektedir (Ekincek, 2014).

Bra – İtalya

Bra kenti, İtalya'nın Piyomonte Bölgesi'nde bulunan şehirlerden biridir (Şekil 2). Bölgeye uzaklığı yaklaşık 50 kilometredir. Bra kentinin 29 binden fazla nüfusu bulunmaktadır. Eski bir Roma yerleşiminde bulunan kentte birçok tarihi ve kültürel önemi olan eser bulunmaktadır (Şekil 3) (Cittaslow Bra, 2016).

Şekil 2. Bra kenti görüntüsü (Akay, 2017)

Şekil 3. La Zizzola Bra'nın Sembolik Anıtı (Cittaslow Bra, 2016)

Yavaş Şehir (Cittaslow) Olma Süreci

1986 Yılında başlayan Slow Food Hareketi ile birlikte kentte tarımsal üretim artmıştır. Yetiştirilen tarım ürünleri ve aynı zamanda Slow Food Hareketi'nin merkezi olmasından dolayı gelişen turizm önemli bir ekonomik kaynak oluşturmuştur (Özmen, 2016). Bra kenti, 1999 yılında başlayan CittaSlow hareketinin kurucu kentlerinden biridir. Bra şehri Cittaslow Hareketinin ilkelerini düzenlemiş ve uygulamaya geçirmiştir. Yaya öncelikli yollar, öğrenciler için tarım eğitiminin verilmesi, geri dönüşümü destekleyen projeleri, yerel üretimi teşvik eden çalışmaları, koruma ve restorasyon uygulamaları Cittaslow Hareketi kapsamında gerçekleştirilen çalışmalardan birkaçıdır (Çelikyay ve Bayraktar, 2021). Şehirdeki bu çalışmalar kentsel kimliğin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından önem taşımaktadır. Şehirde Cittaslow Hareketi ile birlikte çevre, ekonomi, turizm alanlarında sanatkarlara ve esnaflara dair kentsel yaşam kalitesini artırılmasına ve geliştirilmesine yönelik birçok politika ve proje geliştirilmiştir. Bra kenti 2009 yılında düzenlenen "Erdemli Belediyeler" yarışmasında en Erdemli Belediye seçilmiş ve ödül kazanmıştır (Akpinar vd., 2020).

Bra Cittaslow Faaliyetleri

Bra, İtalya'nın önemli bir sakin şehridir. Tarihî ve doğal güzellikleri yanında Bra'da Slow Food kavramının önem kazanmasıyla birlikte mutfağıyla da öne çıkmış ve kentte 2004 yılında Gastronomik Bilimler Üniversitesi açılmıştır (Oranlı, 2022). Bra'da özellikle peynir üretimi çok yaygındır (Şekil 4). Hayvancılığa büyük bir destek sağlayan peynir üretimi aynı zamanda yatırımlar sayesinde işsizlik sorununa da çözüm getirmiştir. Bra kentinin ayrıca sucuk gibi birçok patentli ürünleri bulunmaktadır. Bra, bu patentli ürünleri

ile birlikte her yıl gıda festivalleri düzenleyerek ekonomisine katkı sağlamaktadır. Caddelerde süpermarket ve fastfood lokantaları yerine halkın ürettiklerini satabileceği dükkanlar bulunmaktadır (Şekil 5). Yerel üreticilerin organik yöntemlerle ekolojik şartlara uygun olarak yetiştirdikleri ürünler okullarda çocuklara da servis edilmektedir. Bra kenti tarım ve hayvancılık konusunda yerel ve sürdürülebilir kalkınmaya önem vermiştir (Özgenç, 2012).

Şekil 4. Bra'da iki yılda bir düzenlenen Uluslararası Peynir Festivali (Bra Peynir Festivali, 2022)

Şekil 5. Bra kentinde yerel ticari dükkanlar (Do Bianchi, 2017)

Şehirde tarihi kent merkezinde araba kullanımı yasaklanmıştır. Kentte bisiklet kullanımı desteklenerek her yıl bisiklet sürüşü festivalleri düzenlenmektedir (Şekil 6). Kentin dokusunu bozmamak adına yeni binalar tarihi dokuya uygun şekilde inşa edilmiştir. Parlak reklam panoları yasaklanarak kentin doğal görünümünün bozulmaması sağlanmıştır. Kültürel mirasın sürdürülebilirliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Bra Belediyesi geri dönüşüm sağlamak amacıyla kentin birçok noktasına kutular yerleştirmiştir. Çevreye zararsız, geri dönüşümü sağlanabilen ürünlerin üretilmesini destekleyerek halkın bilinçlenmesi amaçlanmıştır. Elisheri ya da özel yetiştirilmiş yiyecekler satan küçük aile işletmeleri, şehrin en iyi ticaret birimleri haline gelmiştir (Özgenç, 2012).

Şekil 6. Bra'da bisiklet festivali (Turismo Bra, 2023)

Bra yavaş şehrini gezmeye gelen turistlere şehri daha iyi tanıtabilmek sokakları ve kent dokusunu gezdirebilmek amacıyla tur rehberlerinin de bulunduğu geziler düzenlenmektedir (Cittaslow Bra, 2016). Bu geziler, kentte gerçekleşen birçok festivaller ve kentin tanıtıcı kitabını yayınlamaları ile Bra kentinin tanıtımını sağlamaktadır. Yerli ve yabancı turistlerin gelmesi Bra'da yerel kalkınmayı olumlu yönde etkilemektedir. Kentte düzenli aralıklarla açık hava sinemaları ve konserleri düzenlenmektedir. Bra'da halka açık ücretsiz kablosuz internet hizmeti verilmektedir. Ayrıca vatandaşlar kamu hizmetlerini internet ortamından takip edebilmektedirler. Yerel yönetim toplantılarını canlı olarak izleyebilmektedirler (Akpınar vd., 2020). Halkın yerel kararları takip edebilmesi ve yönetimde söz sahibi

olabilmeleri Yavaş Şehir (cittaslow) Hareketi kapsamında önemli bir adımdır.

Seferihisar – İzmir

Seferihisar, İzmir kent merkezine 45 km uzaklıkta bulunan, İzmir kentinin güneybatı aksına konumlanan ve toplamda iki belde, dokuz köyden oluşan bir kıyı yerleşimi olan bir ilçedir (Erten, 2009) (Şekil 7). Türkiye'nin önemli bir turizm kenti olarak bilinir. 2008 yılında yavaş şehir olmadan önce nüfusu 23.699 olan Seferihisar'ın 2022 yılında nüfusu 54.993 olarak kayda geçmiştir (Seferihisar Nüfusu, 2023).

Şekil 7. Seferihisar Limanı Sığacık (İpek, 2015)

Yavaş Şehir (Cittaslow) Olma Süreci

Seferihisar'ın tarihi, 3000 yıl öncesine dayanmaktadır ve Teos antik şehri bu tarihe önemli bir ışık tutar. Günümüzde hala yerel lezzetlerini korumaya devam eden Seferihisar'da birbirinden farklı lezzetler bulunmaktadır. Her hafta dört Pazar kurulmadır ve bu pazarların biri organik-tir. Her yıl yerli tohumların yaygınlaştırılarak çoğaltılması ve çiftçilere dağıtılması amacıyla Tohum Takas Şenlikleri düzenlenir. (Atlas, 2015). Seferihisar 2009 yılında, altyapı, çevre, kent estetiği, misafirperverlik ve yavaş yemek gibi başlıklar altında 52 kritere göre değerlendirilmiş ve yüzde 50

başarı gerekirken yüzde 73 düzeyinde uygunluk sağlayarak Türkiye'nin ilk yavaş şehri (cittaslow) olmuştur (Özkan, 2011).

Seferihisar Cittaslow Faaliyetleri

Bir çalışmada Seferihisar eski belediye başkanı Tunç Soyer'in sakin şehir (cittaslow) olmak için gerçekleştirdiği faaliyetlerden en önemlilerinin 'yerel üretimi arttırmak ve halkı doğal, katkısız ürünler konusunda bilinçlendirmek' olduğu vurgulanmıştır (Baykal ve Ataberk, 2020). Eski belediye binası yerel üreticilerin kullanımına 'köy pazarı' olarak açılarak üretici ve tüketicinin bir araya gelmesi sağlanmıştır. Yerli tohum satışı yasaklanmış bunun aksine tohum takas şenlikleri düzenlenmiştir. Çiftçilere sertifikalar verilerek üretim ve tüketim aşamasında kontroller sağlanarak hormonlu ürünlerin üretilmesinin önüne geçilmiştir. Bu projeleriyle Seferihisar, çevre politikaları kapsamında organik tarım pilot bölgesi seçilmiştir (Doğutürk, 2010).

'Tarladan Sofraya İyi Tarım Projesi' kapsamına 140 üreticinin üretimde sürdürülebilirlik yöntemleri kullanması sağlanmıştır. Özellikle bölge açısından önemli tarım ürünleri olan mandalina, enginar, zeytin ile zeytinyağı ve pekmez ile ilgili projelerle tarıma önemli bir destek verildiği görülmektedir. 'Damızlık Koyun-Keçi Panayırı' düzenlenerek küçükbaş hayvan yetiştiricileri Seferihisar'da buluşturulmuştur. 'Okullarda Sebze Bahçeleri' projesi düzenlenerek öğrencilerin sebze yetiştiriciliğini birebir deneyimlemesi sağlanmıştır (Baykal ve Ataberk, 2020).

Seferihisar Belediyesi'nin 2018 yılında Turgut Köyünde düzenlenen 'Lavanta Pazarı' festivaliyle köydeki lavanta bahçesinden elde edilen hasatlar ile lavanta yağı damıtılması, lavanta sabunu yapımı, lavanta suyu sıkılması gibi etkinlikler düzenlenerek yöresel faaliyetlerin tanıtılması sağlanmıştır (Şekil 8). Aynı zamanda bu festivalde yöresel lezzetler de tanıtılmış ve yerel halk tarafından üretilen çeşitli ürünler satışa sunulmuş yerel kalkınmaya da katkıda bulunmuştur. Öte yandan Seferihisar'ın belirli mahallelerinde 'Kadın Emeği Evleri' açılarak kadınların meslek edinmesine katkı sağlanmıştır (Baykal ve Ataberk, 2020).

Şekil 8. Seferihisar Lavanta Pazarı (Seferihisar Belediyesi, 2018a)

Seferihisar'ın Sığacık Mahallesi'nde İzmir Kalkınma Ajansı'nun desteği ile hazırlanan peyzaj projesi kapsamında Sığacık Kalesi'nin mimari tarzından da esinlenerek yerli aromatik otlar kullanılan ve güneş enerjili aydınlatmalar tercih edilen bir peyzaj uygulaması gerçekleştirilmiştir. Aynı kapsamda Atatürk Caddesi ve Sığacık merkezde bulunan ilan panoları ve reklamlar belediye tarafından tek tip ve boydaki reklam ve ilan panoları ile değiştirilerek bir standart oluşturulmuştur. Binaların dış cepheleri boyanarak restore edilmiş ve balkon ve pencerelerde saksılar ve ferforjeler konulmuş, çanak antenler ise çatılarda toplanarak cephede kentsel dokunun bütünlüğünü sağlamak amaçlanmıştır (Şekil 9, Şekil 10). Sığacık kalesi sahil kısmında ise ahşap gölgelikler konularak oturma alanları çözümlenmiştir (Ak, 2017).

Şekil 9. Sığacık mahallesinden genel bir görünüş ve "cittaslow" amblemi (Fot: Gökhan Uşma)

Şekil 10. Sığacık mahallesinden sokak görünüşleri (Fot: Gökhan Uşma)

Araç trafiğini azaltmak, trafikte güvenli ve sağlıklı bir şekilde işlemini sağlamak amacıyla kentin bazı bölümlerinde araç girişleri yasaklanmıştır (Ak, 2017). Bisiklet kullanımını arttırmak için ise hizmet binası ve Sığacık gibi iki önemli noktada iki adet bisiklet garajı oluşturulmuştur. Ayrıca “Güneş enerjili bisiklet” projesi geliştirilmiştir. Öte yandan şehir içerisinde güneş enerjili aydınlatma araçları kullanılması, Seferihisar Belediye binasının elektriğinin karşılanmasından güneş enerjisinden faydalanılması, jeotermal enerjiden yararlanılarak sebze ve meyve kurutma işlemlerinin yapılması, kentsel atıkların ayrıştırılarak toplanmasına yönelik projeler hayata geçirilerek 50.000 kişilik biyolojik atık su arıtma tesisi kurulması gibi sürdürülebilirlik kapsamında önemli çalışmalar yapılmıştır. (Baykal ve Ataberk, 2020).

Seferihisar’ın Sığacık mahallesi açıklarında kurulan orkinos çiftliği için halkın da itiraz sürecinde bulunması ile büyük bir hukuk mücadelesi verilmiş ve kazanılmıştır (Şekil 11). Danıştay ‘Orkinos yetiştiriciliğinin, Sığacık Koyu ekosisteminde, geri dönüşü olmayacak çevresel riskler oluşturacağı ve doğal ve kültürel değerlere zarar verme olasılığının çok yüksek olduğu gerekçeleriyle Seferihisar’ın yavaş şehir politikalarına aykırı olduğunu’ belirterek Orkinos Çiftliğinin bu bölgeden kaldırılmasına karar vermiştir (Seferihisar Belediyesi, 2018b).

Şekil 11. Orkinos Çiftliği Protestoları (Seferihisar Belediyesi, 2018b)

Kent yönetimi halk ile paylaşılmış ve yönetimde bazı sivil toplum kuruluşları ile işbirliği sağlanarak yerel yönetime yeni yaklaşım sunulmuştur. Kadın, çocuk meclisleri gibi çalışma projeleri oluşturulmuştur (Baykal ve Ataberk, 2020). Seferihisar Belediyesi tarafından 'Çocuk Belediyesi' uygulaması projesi gerçekleştirilmiştir (Şekil 12). Bu proje kapsamında çocuklara, kendilerine özel olarak tasarlanan atölyeler, toplantı odaları, mini amfi tiyatro, park ve spor alanları gibi okul sonrası vakitlerini değerlendirebildiği alanlar sunulmuştur. Aynı zamanda bu proje ile çocukların aktif olarak yönetime katılabilmesi sağlanarak çocukların çözüm geliştirme, birlik duygusu ile görüş ifade edebilmeleri sağlanmıştır. Uluslararası Citta-slow Birliği tarafından düzenlenen 9 ülkeden katılan 23 proje ile gerçekleştirilen bir yarışmada 'Çocuk Belediyesi' uygulaması en başarılı proje seçilerek 'Turuncu Salyangoz' ödülüne layık görülmüştür (Seferihisar Belediyesi, 2018c).

Şekil 12. Seferihisar Belediyesi tarafından uygulanan Çocuk Belediyesi'nin etkinlikleri (Seferihisar Belediyesi, 2018c)

Bra ve Seferihisar Cittaslow Kentlerinin Karşılaştırılması

1999 yılında İtalya’da kurulan Cittaslow birliğinin kurucu üyelerinden olan Bra kenti ile 2009 yılında Cittaslow birliğine kabul edilen Türkiye’nin ilk yavaş şehir (cittaslow) unvanını almış Seferihisar kentlerinin Cittaslow hareketi kapsamında yapmış olduğu faaliyetler yukarıda incelenmiştir. Yavaş şehir (cittaslow) üyeliği için Bra ve Seferihisar kentleri birçok ölçütü sağlayarak bu unvana sahip olmuştur. Cittaslow resmi web sitesinde yer alan cittaslow ölçütleri olan; çevre, altyapı, kentsel yaşam kalitesi, tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkarlara dair politikalar ile misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için planlar, sosyal uyum ve ortaklıklar ölçütleri aşağıdaki tabloda Bra ve Seferihisar için değerlendirilmiştir (Üyelik Süreci ve Kriterler , 2023).

Tablo 1. Bra ve Seferihisar Kentlerinin Cittaslow Ölçütleri Üzerinden Karşılaştırılması

Cittaslow Ölçütleri	Bra	Seferihisar
Çevre Politikaları	-Kamu binalarında, sokak aydınlatmalarında enerji tasarrufu -Geri dönüşümün yaygınlaşması	-Güneş enerjili aydınlatma kullanımı -Biyolojik atık su arıtma tesisi kurulması -Jeotermal enerji kullanımı
Altyapı Politikaları	-Kent merkezinde araç trafiğinin kısıtlanması Bisiklet kullanımının yaygınlaşması -Bölgesel ısınmanın iyileştirilmesi	-Araç trafiğinin kısıtlanması, -Bisiklet kullanımının yaygınlaşması amacıyla bisiklet garajlarının oluşturulması
Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları	Bra’da tarihi kent dokusunun bozulmaması, kültürel mirasın sürekliliğinin sağlanması -Kentsel yaşanabilirliğin artırılması	-Seferihisar ilçesinin belirli mahallelerinde yapı cephelerinde restorasyon/onarım çalışmaları -Kentsel dokunun korunması
Tarımsal, turistik, esnaf ve Sanatkarlara dair politikalar	-Slow Food hareketi kapsamında Gastronomik Bilimler Üniversitesi’nin kurulması -Peynir üretiminin yaygınlaşması -Yerel esnafın desteklenmesi	-Organik Tarım Pilot Bölgesi kapsamında Tohum Takas Şenliklerinin düzenlenmesi -Yerel esnafın desteklenmesi amacıyla köy pazarlarının oluşturulması
Misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için planlar	-Bra Tanıtım Kitabının yayınlanması -Şehrin tanıtımı için turların düzenlenmesi	-Çocuk Belediyesi Projesi -Lavanta Festivali
Sosyal Uyum	-Engellilerin kent içinde erişiminin kolaylaştırılması	-Kadın Emeği Evleri’nin açılması -Engelli Su Altı Dalış Eğitiminin düzenlenmesi -Sokak hayvanlarının bakımı
Ortaklıklar	-Uluslararası peynir Festivali -Bisiklet Festivali -Açık hava sineması ve açık hava konserleri	-Futbol Festivali -Seferihisar Tohum Projesi Ödülü

Cittaslow Ölçütleri, sürdürülebilirliği her boyutuyla ele almaktadır. Belirlenen politikalar sürdürülebilirliğin her anlamda sağlanmasına yönelik kriterler oluşturmaktadır. Bu kriterlere uyan ve gerçekleştirdiği faaliyetler ile Yavaş şehir (cittaslow) unvanı alan şehirler sürdürülebilirlik anlamında önemli bir gelişme göstermektedir. Bra ve Seferihisar yavaş şehir (cittaslow) örnekleri bu ölçütler çerçevesinde sürdürülebilirlik bağlamında değerlendirilmiştir. Çevre politikaları; hava ve su kirliliğinin önlenmesi, geri dönüşüm, yenilenebilir enerji kaynaklarının teşvik edilmesi gibi birçok alt başlık içermektedir. Bra kenti çevre politikaları kapsamında atıkların toplanması ve geri dönüşümü için yenilikçi projeler üretmiştir. Biyolojik olarak parçalanabilen ve birleştirilebilen çanak çömleklerin üretilmesini sağlamıştır. Bu üretilen sofranın satışından gelir elde edilmiştir (Akpinar vd., 2020). Geri dönüşüm için birçok toplama alanı oluşturulmuş ve bu konuda halk bilinçlendirilmiştir. Seferihisar yavaş şehrinde ise güneş enerjili aydınlatma sistemleri geliştirilmiştir. Ayrıca ambalaj, atık yağ ve pillerin toplanması için geri dönüşüm noktaları oluşturulmuştur (Akpinar, 2018).

Altyapı politikaları; araç kullanımına alternatif olarak ekolojik ulaşımın planlanması, kent merkezlerinde malların sürdürülebilir dağıtımı gibi alt başlıkları kapsamaktadır. Bra kenti altyapı politikalarında belediye tarafından yerel toplu taşıma ağlarını geliştirmeye ve yaygınlaştırılmasına yönelik gelişim göstermiştir. Pedibus Projesi ile sürdürülebilir hareketlilik desteklenmiştir. Projenin gelişimi için Bra halkına anketler düzenlenmiştir. Proje kapsamında çocuklar yürüyerek ve güvenle okula ulaşım sağlayabilmektedir (Akpinar vd., 2020). Ayrıca Bra kentinde bisiklet kullanımı yaygınlaştırılmıştır (Özgenç, 2012). Seferihisar kenti altyapı politikaları açısından değerlendirildiğinde kentin belli bölgelerinde araç trafiğinin kısıtlandığı görülmektedir. Bisiklet kullanımının yaygınlaşması ile birlikte sürdürülebilirliği sağlamak amacıyla 'Güneş Enerjili Bisiklet' Projesi geliştirilmiştir (Baykal ve Ataberk, 2020)

Kentsel yaşam kalitesi politikaları; kente ait değerlerin iyileştirilmesi, kent merkezlerinin ve kamu binalarının değerlerinin artırılması için programlar, kamusal sürdürülebilir kentsel planlamanın teşviki, yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanların yaratılması gibi alt başlıkları bulunmaktadır (cittaslowtürkiye.org). Bra yavaş şehrinde kentsel yaşam kalitesi politikaları kapsamında kentin modern görüntüsü tarihi dokuya uygun hale getirilmiştir. Birçok yapı tarihi Bra kentine uygun yerel malzemeler ile restore edilmiştir. Kentte avm gibi alanlar yerine yerel üreticilerin satış

yapabileceği küçük işletmeler ile sosyal sürdürülebilirlik sağlanması hedeflenmiştir (Özgenç, 2012). Seferihisar kentinde ise kentsel yaşam politikaları anlamında belli mahallelerde cephe restorasyonları ile kültürel dokunun sürdürülebilirliği sağlanmıştır. Vatandaşların kentsel yaşam kalitesini arttırabilmek için görüş, öneri ve şikayetlerini yerel yönetime daha kolay ulaşılmasını sağlamak amacıyla Çözüm Masası oluşturulmuştur (Akpınar, 2018).

Tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkarlara dair politikaları; Yerel ve geleceksel faaliyetleri koruma, esnaf ve sanatkarların ürünlerini korumak, kentlerin değeri artarken kırsal bölgelerin değerinin azalmasını önlemek, kırsal kesimlerin değerini arttırmayı amaçlamak gibi alt başlıklarda incelenmektedir (Üyelik Süreci ve Kriterler, 2023). Bra kentinde 2004 yılında slowfood hareketi benimsenerek Gastronomik Bilimler Üniversitesi kurulmuştur. Peynir üretiminin yaygınlaşması ile de hayvancılığa büyük katkıda bulunulmuştur. (Oranlı, 2022). Seferihisar kentinde ise tohum takas şenlikleri düzenlenmiş ve bu bağlamda organik tarım pilot bölgesi seçilmiştir. Her iki kentte de yerel esnafı desteklemeye ve yerel üretimi arttırmaya böylece sürdürülebilir kalkınmayı sağlamaya yönelik çalışmalar yapılmıştır. Seferihisar'da eski belediye binası köy pazarına dönüştürülmüştür (Doğutürk, 2010).

Misafirperverlik, farkındalık ve eğitim planları; Kenti ve cittaslow hareketinin önemini tanıtmak ve farkındalık yaratmak amacıyla yöre halkına bilgilendirmelerin yapılması, derneklerin aktif çalışması gibi alt başlıklarda incelenir (Üyelik Süreci ve Kriterler, 2023). Her iki kentte de tanıtım broşürleri/kitapları basılmıştır. Bra kentinde kenti tanıtım turları düzenlenmiştir. Seferihisar'ın Turgut Köyü'nde 'Lavanta Festivali' düzenlenerek yerel üretim ve pazar tanıtılmıştır (Seferihisar Belediyesi, 2018a). Ayrıca Seferihisar'da yapılan Çocuk Belediyesi projesi ile bireylerin çocuktan itibaren yerel yönetim hakkında fikir sahibi olması sağlanmış ve bu projede çocuklara atölyeler sunularak sosyalleşmeleri desteklenmiştir (Seferihisar Belediyesi, 2018c).

Sosyal uyum çalışmaları; Kent içerisinde sadece yerel halkın değil aynı zamanda farklı kültürlerin de uyum içerisinde yaşayabilmesi, azınlıklara yönelik ayrımcılıkların yapılmaması, engelli bireylerin sosyal uyumunun sağlanması gibi alt başlıklarda incelenmektedir (Üyelik Süreci ve Kriterler, 2023). Bu kapsamda kadın, çocuk ve engelli bireylerin sosyal uyumunu arttırmak amaçlanmıştır. Bu bağlamda Bra kentinde engellilerin kent içinde erişimini kolaylaştırmak adına çalışmalar yapılırken Seferihisar

kentinde engellilere su altı dalış dersleri verilerek engelli bireylerin sosyal hayata katılması sağlanmıştır. Seferihisar’da şiddete maruz kalan kadınların korunması ve maddi özgürlüklerini sağlayabilmeleri amacıyla kadın emeği evleri açılarak kadınların meslek edinmesine destek olunmuştur. Sokak hayvanları için kentin çeşitli bölgelerine yiyecek-içecek kutuları konulmuş ve barınaklar açılmıştır (Akpınar, 2018).

Ortaklıklar; Yerel ve uluslararası gerçekleştirilen faaliyetler, kampanyalar gibi alt başlıklarda incelenmektedir. Peynir üretiminin yaygın olduğu Bra kenti Uluslararası Peynir Festivali’ne katılarak kendini tanıtmıştır. Kentte açık hava sineması kurularak açık hava konserleri verilmiştir. Bisiklet kullanımı ile sürdürülebilir yaşamı destekleyen Bra’da bisiklet festivali düzenlenmiştir. Seferihisar ise Cittaslow Hareketi üye kentlerinin katıldığı Futbol Turnuvalarına katılarak üye kentlerle tanışma imkanı bulmuştur. Seferihisar’da 2014 yılında Dış İlişkiler Müdürlüğü kurulmuş ve Yavaş Şehir Birliği’nin düzenlendiği genel kurula katılarak Tohum Projesi ile ödül alınmıştır (Akpınar, 2018).

Tartışma ve Sonuç

İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra sanayileşmenin artması ile birlikte kırdan kente göçlerin çoğaldığı ve kentlerin nüfusunun artış gösterdiği görülmektedir. Kentlerde, nüfusun bu artışı ile birlikte ekonomik, sosyal ve ekolojik olarak eldeki kaynakların yetersizliği ortaya çıkmıştır. Bu olumsuzlukların sonucunda kentlerde sürdürülebilirlik önem kazanmıştır. Kaynakların doğru, verimli kullanımı ve gelecek nesillere aktarımı sürdürülebilir kentleşme ve sürdürülebilir kalkınmanın önemini arttırmaktadır.

Kentlerde nüfus artışı ve modernizmin etkisiyle hızlı tüketim anlayışı hâkim olmuştur. Debord (1996: 13) Gösteri Toplumu isimli kitabında bu süreci, “*Modern üretim koşullarının hâkim olduğu toplumların tüm yaşamı devasa bir gösteri birikimi olarak görünür*” ifadesiyle eleştirel bir bakışla tanımlamıştır. Ritzer (2016), gündelik yaşamda tek-tipleşme ve hızlı tüketim anlayışına karşı alternatiflerin geliştirilebileceğini, akılcılaştırılmamış yani görece insancıl uygulamaların bireysel ve toplumsal olarak yaygınlaştırılabileceğini aktarmaktadır. Kaynakların ve doğanın geri dönülemez sorunlarına sebep olan bu hızlı harekete karşı sürdürülebilir kentleşme modeli olan yavaş şehir (cittaslow) hareketi doğmuştur. Yavaş şehir (cittaslow) anlayışı ekonomik, sosyal ve çevresel olarak sürdürülebilirliği sağlayan, yerel kalkınmaya önem veren

ve kentlerin kimliğini kaybetmemesi gerektiğini savunan bir harekettir. Sürdürülebilir kentleşmenin hedeflerine bakıldığında yavaş şehir (cittaslow) hareketinin ilke ve kriterleriyle örtüştüğü görülmektedir. Bir kentin Yavaş şehir (cittaslow) hareketine üye olabilmesi için bulunan kriterleri sağlaması ve nüfusunun 50.000'i geçmemesi gerekmektedir. 1999 yılında kurulan Cittaslow Birliği öncelikle slow food hareketi ile doğmuştur. Dünyadaki ilk temsilcileri dört küçük İtalyan kentidir (Orvieto, Greve in Chianti, Bra, Positano). Türkiye ise 2009 yılında Seferihisar ile Cittaslow birliğine üye olmuştur (Baykal ve Ataberk, 2020).

Bra ve Seferihisar yavaş şehirlerinin sürdürülebilirlik bağlamında incelendiği çalışmada Bra kentinin Slow Food hareketinin öncüsü olması ve Cittaslow Birliğinin temsilcilerinden olması sebebiyle incelenmesi gerektiğine karar verilmiştir. Türkiye'de ise ilk örnek ve öncü olması nedeniyle Seferihisar kentinin ele alınmasına karar verilmiş ve Seferihisar kenti, Avrupa kenti olan Bra ile karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Bra kenti hızlı yaşamdan uzaklaşmasıyla, literatürde yavaş şehir hareketine iyi bir örnek olarak gösterilmektedir. Kentte insanların yaşam kalitesini yükseltmeye, kentin kültürel dokusunu korumaya ve her alanda sürdürülebilirliği sağlamaya yönelik birçok proje ve çalışma bulunmaktadır. Bra kenti Yavaş Şehir (Cittaslow) hareketinin kriterlerine uymakta ve bunların sürdürülebilirliğini günümüze kadar sağlamış bulunmaktadır. Seferihisar yavaş şehri Cittaslow birliğine üye olması ile birlikte tanınırlığı artmış ve bunun sonucunda yerel üreticiler ve yatırımcılar olumlu olarak etkilenmiştir. Yavaş şehir (cittaslow) hareketinin en önemli sonucu üye olan kentlere turizm açısından ünlenmesini sağlamasıdır.

Yerli ve yabancı turistlere karşı çekiciliğin oluşması yerel kalkınmasını olumlu yönde etkilese de nüfus artışına sebep olması Yavaş Şehir (Cittaslow) anlayışına ters düşmektedir. Coşar (2014) ise, yavaş şehir kavramının başlangıçta yerel halkın yaşam kalitesi ön planda tutularak planlanmış fakat ilerleyen süreçte turizm hareketliliği için çekicilik olarak tanıtıldığına değinmiştir. Aynı zamanda doğal kaynakların turizm çekiciliği için kullanılmasının yavaş şehir kavramına ters düştüğünü vurgulamaktadır. Bu açıdan Seferihisar'ın kent nüfusunu kontrol etmede zorlandığı görülmektedir. Baykal ve Ataberk (2020), Seferihisar'da Cittaslow hareketinin kentsel yaşam kalitesi üzerindeki etkisi konulu çalışmalarında, konu ile ilgili olumlu ve olumsuz görüşler olduğundan bahsetmektedir. Çalışmada, yerel halkın üretime dahil edilmesi sonucu yeni istihdam alanlarının yaratılması ile ev kadınlarının da bu üretimin bir parçası olması ve

yörede çekilen dizi-film sayısındaki artış ile turistlerin ilgisini çekmeye başlaması gibi olumlu yönlerinden söz ederken, turist çekmesi ile oluşan trafik ve gürültü problemleri ile beraber konaklama ihtiyacının artması ile yapılaşmanın artması sonucunda ise konut ve arsa fiyatlarında olan artışların yerel halkı olumsuz etkilediğinden bahsedilmektedir. Özellikle yaz aylarında artan nüfus ile birlikte fiyat artışlarının yaşandığı ve bu durumun yaşayan halkı olumsuz etkilediği görülmektedir. Bu nüfus artışı kentin kendi kendine yeten kaynaklarının yetersiz kalmasına ve sürdürülebilirlikten uzaklaşılmasına sebep olabilmektedir. Cansaran da (2018) çalışmasında Seferihisar'ın yerel üretimi destekleyen pazarları ve sürdürülebilir tüketim anlayışının zamanla artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılayamamasından dolayı doğal alanların azalacağı, betonlaşmanın artacağını belirtmiştir. Nüfus artışıyla beraber belediyenin yaptığı çalışmaların sürdürülebilirliği sağlanamayacak, yerel üretim ve sürdürülebilir kentleşme yaklaşımından uzaklaşılacaktır.

Sonuç olarak Bra ve Seferihisar'ın birçok politika ve faaliyetlerinin, yavaş şehir (cittaslow) kriterleri ile birlikte sürdürülebilirliği genel çerçevede sağladığı görülmektedir. Bra kentinde, Seferihisar kentine göre tarihi ve kültürel mirasın daha iyi korunduğu gözlemlenmiştir. Tarihi kent merkezinin yeşil alanları ve tarihi yapıları ile birlikte olan sürdürülebilirliği sağlamıştır. Cansaran (2018) belediyelerin yerel dokuyu koruyabilmek için gayretinin önemli olduğunu vurgulamıştır. Bu çalışmaların vatandaşlara yeterince açıklanması ve yavaş şehir bilincinin oluşturulması gerekmektedir. Bu sayede farkındalık kazanan halk yöresel mirasın korunması konusunda çalışmaları destekleyerek aktif rol oynayacaktır. Seferihisar kentinde tarihi dokunun korunması için cephelerde restorasyon çalışmaları yapılmış olsa da kent daha çok turistik kimliği ile öne çıkmaktadır. Turizmin getirdiği nüfus artışı konaklama hizmetlerini artırmış ve yapılaşmanın önünü açmıştır. Bu durum kent dokusunu olumsuz etkilemektedir.

Extended Abstract

A Comparative Evaluation of the Slow City (Cittaslow) Concept in the Context of Sustainability: The Case of Bra and Seferihisar

*

Azra Turgut⁷

ORCID: 0009-0004-8041-1332

Özlem Demirezer⁸

ORCID: 0009-0005-0916-5623

Gökhan Uşma⁹

ORCID: 0000-0002-7293-123X

The rapid consumption situation spreading in cities with globalisation makes people think about the future. As a result of this, the concept of sustainable urbanisation, where resources are transferred to future generations and local production is supported, comes to the fore. With sustainable urbanisation, a solution is sought to the environmental problems, social, economic and ecological deterioration that have emerged in many countries of the world since the intensive urbanisation process that started with the industrial revolution. Focusing on the transfer of cities to future generations and their quality of life, different approaches and urban models have emerged as a result of sustainable urbanisation. One of these urban models is the 'slow city (cittaslow)' movement (Keskin, 2012). The slow city movement supports local and sustainable production and consumption. It paves the way for each city to develop by supporting local development and keeping up with technological development without disturbing its unique urban identity. There are various criteria to become a member of the slow city (cittaslow) movement. Bra and Seferihisar, which received the title of Slow City (cittaslow) by fulfilling these criteria, were evaluated in terms of sustainability.

The aim of the study is to examine the slow city (cittaslow) movement, which is a sustainable city model, the philosophy of the emergence of this movement and the

⁷ Architect Azra Turgut, Adana Alparslan Türkeş Science and Technology University, Institute of Graduate School, Department of Architecture, E-mail: azratrgt@hotmail.com

⁸ Architect Özlem Demirezer, Adana Alparslan Türkeş Science and Technology University, Institute of Graduate School, Department of Architecture, E-mail: ozlem.dezerr@gmail.com

⁹ Asst. Prof. Gökhan Uşma, Adana Alparslan Türkeş Science and Technology University, Faculty of Architecture and Design, Department of Architecture, E-mail: usmagokhan@gmail.com

criteria for becoming a slow city. In order to receive the title of slow city, cities carry out various studies. After receiving the title of slow city by complying with certain criteria, it is extremely important to what extent the work carried out continues and how sustainability is ensured. In the study, it is aimed to make a comparative evaluation of Seferihisar and Bra in the context of sustainability by analysing the studies of Seferihisar, the first slow city of Turkey, and Bra, one of the starting points of the slow city movement in Italy.

The activities carried out within the scope of the Cittaslow movement by Bra, one of the founding members of the Cittaslow union established in Italy in 1999, and Seferihisar, which was accepted into the Cittaslow union in 2009 and received the title of Turkey's first slow city (cittaslow), were examined. Bra and Seferihisar cities have been awarded this title by fulfilling many criteria for slow city (cittaslow) membership. The cittaslow criteria on the Cittaslow official website; environment, infrastructure, urban quality of life, agricultural, touristic, tradesmen and craftsmen policies, plans for hospitality, awareness and education, social cohesion and partnerships criteria were evaluated for Bra and Seferihisar. Cittaslow Criteria address sustainability in every dimension. The determined policies create criteria to ensure sustainability in every sense. Cities that comply with these criteria and receive the title of Slow City (cittaslow) with the activities they carry out show significant progress in terms of sustainability.

Environmental policies include many subheadings such as preventing air and water pollution, recycling, and promoting renewable energy sources. The city of Bra has produced innovative projects for the collection and recycling of waste within the scope of its environmental policies. It enabled the production of biodegradable and compostable pottery. Income was generated from the sale of these produced tableware (Akpınar, et al., 2020). Many collection areas for recycling have been established and public awareness has been raised on this issue. In the slow city of Seferihisar, solar energy lighting systems have been developed. In addition, recycling points have been established to collect packaging, waste oil and batteries (Akpınar, 2018).

Infrastructure policies cover subheadings such as planning ecological transportation as an alternative to vehicle use and sustainable distribution of goods in city centers. The city of Bra has developed infrastructure policies towards the development and expansion of local public transport networks by the municipality. Sustainable mobility was supported with the Pedibus Project. For the development of the project, surveys were conducted to the people of Bra. Within the scope of the project, children can reach school on foot and safely (Akpınar, et al., 2020). In addition, the use of bicycles has become widespread in the city of Bra. When the city of Seferihisar is evaluated in terms of infrastructure policies, it is seen that vehicle traffic is restricted in certain parts of the city. With the widespread use of bicycles, the 'Solar Powered Bicycle' Project was developed to ensure sustainability.

The quality of urban life policies consist of subheadings such as improving urban values, programs to increase the values of city centers and public buildings, the supporting of public sustainable urban planning, and creation of areas for the commercialization of local products (Üyelik Süreci ve Kriterler, 2023). In Bra, the modern appearance of the city has been adapted to the historical texture within the scope of the quality of urban life policies. Many buildings have been restored with local materials suitable for the historical city of Bra. It is aimed to ensure social sustainability with small businesses where local producers can sell, instead of areas such as shopping malls in the city. In Seferihisar, the sustainability of the cultural fabric has been ensured through facade restorations in certain neighborhoods in the sense of urban life policies. In order to improve the quality of urban life of citizens, a Solution Desk was established to ensure that their opinions, suggestions and complaints are more easily reached by the local government.

Policies regarding agricultural, touristic, tradesmen and craftsmen are examined under subheadings such as protecting local and traditional activities, protecting the products of tradesmen and craftsmen, preventing the value of rural areas from decreasing while the value of cities increases, aiming to increase the value of rural areas (Üyelik Süreci ve Kriterler, 2023). In 2004, University of Gastronomic Sciences was established in the city of Bra by adopting the slowfood movement. With the spread of cheese production, a great contribution has been made to animal husbandry. (Oranlı,2022). Seed exchange festivals were organized in the city of Seferihisar and in this context, the city was selected as an organic agriculture pilot region. In both cities, efforts have been made to support local tradesmen and increase local production, thus ensuring sustainable development. In Seferihisar, the old town hall was transformed into a village market (Doğutürk, 2010).

Hospitality, awareness and education plans are examined under subheadings such as informing the local people and active work of associations in order to introduce the city and the importance of the Cittaslow movement and raise awareness (Üyelik Süreci ve Kriterler, 2023). Promotional brochures/books were printed in both cities. Promotional tours of the city were organized in the city of Bra. 'Lavender Festival' was organized in Turgut Village of Seferihisar and local production and market were introduced. In addition, with the Children's Municipality project carried out in Seferihisar, individuals were provided with an idea about local government from childhood, and in this project, workshops were offered to children and their socialization was supported (Seferihisar Belediyesi, 2018c).

Social harmony studies are examined under subheadings such as ensuring that not only local people but also people from different cultures can live in harmony in the city, preventing discrimination against minorities, and ensuring the social harmony of disabled individuals (Üyelik Süreci ve Kriterler, 2023). In this context, it is aimed to increase the social adaptation of women, children and disabled individuals. In this context, while efforts were made to facilitate disabled people's access within the city in Bra, underwater diving lessons were given to disabled people in Seferihisar,

enabling them to participate in social life. In order to protect women exposed to violence and ensure their financial freedom in Seferihisar, women's labor houses were opened and women were supported to acquire a profession. Food and drink boxes were placed in various parts of the city for stray animals and shelters were opened (Akpınar,2018).

Partnerships are examined under subheadings such as local and international activities and campaigns. The city of Bra, where cheese production is common, introduced itself by participating in the International Cheese Festival. An open-air cinema was established in the city and open-air concerts were held. A bicycle festival was organized in Bra, which supports sustainable living through the use of bicycles. Seferihisar had the opportunity to meet member cities by participating in Football Tournaments attended by Cittaslow Movement member cities. The Directorate of Foreign Relations was established in Seferihisar in 2014 and received an award with the Seed Project by participating in the general assembly of the Slow City Union (Akpınar, 2018).

As a result, it is seen that many policies and activities of Bra and Seferihisar ensure sustainability together with the slow city (cittaslow) criteria. It has been observed that the historical and cultural heritage is better conserved in the city of Bra compared to the city of Seferihisar. It has ensured the sustainability of the historical city center with its green areas and historical buildings. Although restoration work has been carried out on the facades in the city of Seferihisar to preserve the historical texture, the city stands out with its touristic identity. Population growth brought about by tourism has increased accommodation services and paved the way for construction. This situation negatively affects the urban fabric.

Kaynakça/References

- Ak, D. (2017). Yavaş kent (Cittaslow) hareketi ve Türkiye örnekleri üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi*, 10 (52), 884-903.
- Akpınar, İ. E., Öktem, M. K. ve Küçük, H. (2020). *Bra ve Vize yavaş şehirlerinin Melbourne ilkeleri bağlamında karşılaştırılması*. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 18 (36), 275-307. <https://doi.org/10.35408/comuybd.567952>
- Akay, B. T. (2017). *Hız kesmeyen uyanık şehirlere karşı yavaş şehir (cittaslow) Bra- Italy*. Erişim Adresi: <https://10layn.com/hiz-kesmeyen-uyanik-sehirlere-karsi-yavas-sehir-cittaslow/bra-italy/>
- Akpınar, O. (2018). *Yavaş şehirler (cittaslow) ve kentsel yaşam kalitesi üzerindeki etkileri: Seferihisar halkının algısı üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Afyonkarahisar.
- Atlas. (2015). Cittaslow hareketine katılan Türkiye ve dünya kentleri. *Atlas Dergisi*, Ek Sayı: 271, İstanbul: Doğan Ofset Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş.

- Baykal, F. ve Ataberk, E. (2020). Karşılaştırmalı bir araştırma: Kuramdan uygulamaya Türkiye’de cittaslow hareketi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 290-316. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/saktad/issue/59328/776748>
- Bra Peynir Festivali (2022). Erişim Adresi: <https://www.deliciousitaly.com/piemonte-food-wine/bra-cheese-festival>
- Cansaran, D. (2018). Küreselleşmeye aykırı bir yaşam biçimi “Sakin kentler”: Seferihisar örneği. *İDEALKENT*, 9 (25), 855-908. <https://doi.org/10.31198/idealkent.459305>
- Cittaslow Bra (2016). *Yaşamın iyi olduğu uluslararası şehirler ağı, Bra- İtalya*. Erişim Adresi: <https://www.cittaslow.org/network/bra>
- Cittaslow Felsefesi (2023). Cittaslow Türkiye. Erişim Adresi: <https://cittaslowturkiye.org/tr/cittaslow-hareketi/>
- Coşar, Y. (2014). Yavaş şehir olgusunun kentsel yaşam kalitesi üzerindeki algılanan etkisi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 25 (2), 226-240. <https://doi.org/10.17123/atad.vol25iss210131>
- Çelikyay, H. H. ve Bayraktar, H. K. (2021). Sakin şehirlerin COVID-19 ile mücadele yöntemleri: Seferihisar ve Bra kenti örnekleri. *İDEALKENT, COVID-19 Sonrası Kentsel Kamusal Mekânların Dönüşümü Özel Sayısı*, 333-361. <https://doi.org/10.31198/idealkent.881132>
- Debord, G. (1996). *Gösteri toplumu ve yorumlar*. Ayrıntı Yayınları.
- Do Bianchi (2017, Temmuz 25). *Bra’da yavaş yaşam: eski günlerden hatırladığım kadarıyla bir İtalyan üniversite şehri*. Do Bianchi. Erişim Adresi: <https://dobi-anchi.com/2017/07/25/food-science-programs-italy/>
- Doğutürk, G. (2010). *Mimari ve yaşam kalitesi bağlamında yavaş şehir hareketi ve Seferihisar örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. MSGSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dünyanın İlk Cittaslow Metropol Kenti İzmir (2022). Cittaslow Türkiye. Erişim Adresi: <https://cittaslowturkiye.org/tr/dunyanin-ilk-cittaslow-metropol-kenti-izmir/>
- Ekincek, S. (2014). *Sakin şehir (cittaslow) yöneticilerinin sakin şehir hareketine ve sürdürülebilirliğe yönelik değerlendirmeleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
- Erten, S. (2009). Cittaslow yavaş şehir Seferihisar. *Arredamento Mimarlık Dergisi*, 227(9), 106-109.
- Eryılmaz, T. (2011). *Sürdürülebilir kalkınma kavramı ve Türkiye’de sürdürülebilir kalkınma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Başkent Üniversitesi Avrupa Birliği ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Ankara.
- Güler, M. ve Turan A. (2013). *Türkiye’de sürdürülebilir kentsel gelişme stratejileri: KENT-GES eylem planı (2010-2023) örneği*. International Conference On Eurasian Economics 2013. <https://avekon.org/papers/602.pdf>

- İpek. (2015, Temmuz 15). Yavaş şehirler akımı: Türkiye'nin cittaslow şehirleri. Trivago Magazine. Erişim Adresi: <https://magazine.trivago.com.tr/turkiye-cittaslow-sehirler/>
- Keskin, E.B. (2012). Sürdürülebilir kent kavramına farklı bir bakış: Yavaş şehirler (Cittaslow), *PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 8 (1), 81-99.
- Oranlı, E.C. (2022). Sakin şehirlerin sürdürülebilir destinasyon pazarlaması üzerinde etkileri; Perşembe ilçesi örneği [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karabük Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği, Karabük.
- Özgenç, Ö. (2012). *İdeal toplum düzeni arayışında kurgulanan kentsel planlamalar, ütopya-lar ve yavaş şehir akımı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- Özkan, H. C. (2011). *Bir sürdürülebilir kent modeli: Yavaş şehir hareketi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Özmen, A. (2016). *Tarihi cittaslow yerleşimlerinde kentsel ve mimari koruma ilkeleri* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Ritzer, G. (2016). *Toplumun McDonaldlaştırılması: Çağdaş toplum yaşamının değişen karakteri üzerine bir inceleme (4. Baskı)*. Ayrıntı Yayınları.
- Seferihisar Belediyesi. (2018a). *Seferihisar Belediyesi Turgut köyünde "lavanta pazarı" adıyla düzenlediği festival*. Seferihisar Belediyesi. Erişim Adresi: <http://seferihisar.bel.tr/seferihisar-belediyesi-turgut-koyunde-lavanta-pazari-adiyla-duzenledigi-festivalde-binlerce-misafiri-konuk-etti/>
- Seferihisar Belediyesi. (2018b). *Sığacık'ta orkinos çiftliği zaferi*. Seferihisar Belediyesi. Erişim Adresi: <http://seferihisar.bel.tr/sigacikta-orkinos-ciftligi-zaferi/>
- Seferihisar Belediyesi. (2018c). *Turuncu Salyangoz büyük ödüllü Seferihisar'm*. Seferihisar Belediyesi. Erişim Adresi: <http://seferihisar.bel.tr/turuncu-salyangoz-buyuk-odulu-seferihisarin/>
- Seferihisar Nüfusu. (2023). *İzmir Seferihisar nüfusu*. Türkiye il, ilçe, mahalle ve köy nüfusları. Erişim Adresi: <https://www.nufusune.com/seferihisar-ilce-nufusu-izmir>
- Seferihisar Belediyesi. (2023). *Seferihisar Belediyesi cittaslow faaliyetleri*. Seferihisar Belediyesi. Erişim Adresi: <https://seferihisar.bel.tr/>
- Sezgin, M. ve Ünüvar, Ş. (2011). *Yavaş şehir; Sürdürülebilirlik ve şehir pazarlaması ekseninde Konya*. Çizgi Kitabevi.
- Tosun, E. K. (2013). Sürdürülebilir kentsel gelişim sürecinde kompakt kent modelinin analizi. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 20(1), 31-46.
- Turismo Bra. (2023, Mayıs 4). *Bicincittà Speciale "Giro D'italia" Domenica 7 Maggio*. Turismo in Bra. Erişim Adresi: <https://www.turismoinbra.it/bicincitta-speciale-giro-ditalia-domenica-7-maggio/>
- Üyelik Süreci ve Kriterler. (2023). *Cittaslow Türkiye*. Erişim Adresi: <https://cittaslowturkiye.org/tr/uyelik-sureci-ve-kriterler/>

Azra Turgut

2021 yılında Yozgat Bozok Üniversitesi Mimarlık Bölümünden mezun olmuştur. 2023 yılında Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Mimarlık Anabilim dalında yüksek lisansa başlamıştır. Tarihi çevre, koruma ve restorasyon alanlarında araştırmalar yürütmektedir.

Azra Turgut graduated from the Department of Architecture, Yozgat Bozok University in 2021. She started her master's degree at Adana Alparslan Türkeş Science and Technology University, Department of Architecture. She carries out her studies in historic environment, conservation and restoration.

E-posta: azratrgt@hotmail.com

Özlem Demirezer

2021 yılında Çukurova Üniversitesi Mimarlık bölümünden mezun olmuştur ve 2023 yılında Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Mimarlık Ana Bilim Dalı'nda şehircilik alanında yüksek lisansa başlamıştır. Günümüzde, yüksek lisans çalışmalarını yürütmeye devam etmektedir.

Özlem Demirezer graduated from Cukurova University, Department of Architecture in 2021 and started her master's degree in urbanism from Adana Alparslan Turkes Science and Technology University, Faculty of Architecture. Currently, she continues her master's degree studies.

E-posta: ozlem.dezerr@gmail.com

Gökhan Uşma

2016 yılında Altınbaş Üniversitesi Mimarlık bölümünden, 2017 yılında ise İnşaat Mühendisliği bölümünden mezun olmuştur. 2018 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini, 2021 yılında ise Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimari Tasarım programında doktora eğitimini tamamlamıştır. Halen Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde Doktor Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır. Mimari tasarım, mimarlık ve çevre psikolojisi, mimarlıkta fiziksel çevre denetimi, konut ve sürdürülebilirlik konularında çalışmalarını sürdürmektedir.

Asst. Prof. Gökhan Uşma graduated from Department of Architecture of Altınbaş University in 2016 and Department of Civil Engineering in 2017. He completed his master's degree at Yıldız Technical University, Department of Architecture in 2018, and his PhD in the Architectural Design Doctorate Program of Yıldız Technical University in 2021. He is currently working as an assistant professor at Adana Alparslan Türkeş Science and Technology University, Faculty of Architecture and Design, Department of Architecture. He continues his studies on architectural design, architecture and environmental psychology, physical environmental control in architecture, housing and sustainability.

E-posta: usmagokhan@gmail.com